

Levensverhaal Gustav Salomon en Else Frederike Blüggel

Hier in de voormalige Wilhelminastraat 1-a, hernoemd in april 1942 tijdens de Duitse bezetting naar de Michiel Adriaanszoon de Ruijterstraat 1-a in de toenmalige gemeente Heer, woonde het Duits-Joodse gemengd gehuwde echtpaar Salomon-Blüggel.

Gustav Salomon, zoon van Abraham Salomon en Hedwig Eisenstein, werd geboren op 18 maart 1908. **Else Friederike Blüggel** werd geboren op 11 november 1912. Ze is dochter van Gerhard August Blüggel. Gustav en Else zijn beiden geboren in het Duitse Herne in het Ruhrgebied.

Op 22 juni 1938 schrijft het echtpaar zich in, in de Burgerlijke Stand van de gemeente Heer. Else geeft aan dat zij al voor 1 januari 1933 in Nederland heeft verbleven voor haar werk. Gustav geeft bij zijn inschrijving aan dat zijn kerkelijke gezindte NI (Nederlands Israëlitisch) is. Op zijn Persoonskaart is NI doorgestreept en er is "Geen" voor in de plaats getypt. Op 26 mei 1942 wordt de "J" van "Voljoodsch" toegevoegd. Op de achterzijde van de persoonskaart staat dat hij op 25 november 1941 zijn Duitse nationaliteit heeft verloren. Hij is nu stateloos.¹

Rond de jaarwisseling 1940-1941 rijzen er problemen. Het geboortebewijs van Gustav Salomon klopt niet, omdat de toevoeging "Israël" er niet op staat. Het geboortebewijs is daarom ongeldig volgens de Duitse autoriteiten. Dit op grond van de Duitse wet "Betreffende de wijziging van familienamen en voornamen van 5 januari 1938". Op 17 augustus 1939 wordt hier paragraaf 2 aan toegevoegd, Duitse en stateloze Joden krijgen een extra toevoeging aan hun voornaam; Israel voor mannen en Sara voor vrouwen.

In dezelfde tijd, begin februari 1941, moeten Gustav en alle Joden in Heer zich melden in het gemeentehuis aan het Raadhuisplein. Gustav is het niet eens met de uitkomst dat hij als "Voljoodsch" aangemerkt wordt, met drie of vier Joodse grootouders. Hij begint een Calmeyer-procedure: een statusonderzoek naar de Joodse afstamming. Om zijn gelijk te bewijzen wacht hij bijna een jaar op de benodigde papieren uit Duitsland en op 2 juli 1942 krijgt hij dan eindelijk deze papieren over zijn afkomst. Hij vraagt dan om herziening van "Voljoodsch" naar G1 (Gemischt ersten Grades, dat wil zeggen twee Joodse grootouders). Er moest haast worden gemaakt met de herzieningsprocedure om niet naar een van de Nederlandse werkkampen te worden gestuurd. Hiervoor heeft hij geen vrijstelling.

Op 23 augustus 1942 wordt Gustav echter door de NSB en SS-veldwachter van Heer, Jos Blokker, gearresteerd². Hij wordt direct op transport naar Kamp Westerbork geplaatst, waar hij dezelfde dag wordt ingeschreven. De reden van zijn arrestatie is niet bekend, maar het kan zijn dat gemengd gehuwden zonder kinderen, zoals Gustav en Else, in dit geval Gustav, moeten worden gedeporteerd. De SD is op de hoogte dat er nog een Calmeyer-procedure loopt voor Gustav, maar dat houdt zijn arrestatie niet tegen.³

Volgens de inschrijvingskaart opgemaakt door medewerkers van de Joodsche Raad voor Amsterdam in Kamp Westerbork, is Gustav Salomon op 23 augustus 1942 ingeschreven en voor een nacht ondergebracht.⁴ De volgende dag maandag 24 augustus 1942 gaat Gustav met het 13^e transport naar Auschwitz, samen met 519 Joden. Op 30 september 1942 wordt hij daar vermoord.

Helaas komt een brief die waarnemend NSB-burgemeester van Heer, L. Peeters, naar het Hoofd der Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters in Den Haag stuurt te laat. Hierin geeft deze aan dat Gustav Salomon 'onlangs' naar Kamp Westerbork is gebracht en daarna verder naar Polen. Peeters vindt het vreemd dat hij is gedeporteerd omdat hij een vrijstelling heeft als gemengd gehuwde. 'Getracht wordt Salomon vrij te krijgen'. Hierna stopt de briefwisseling.

Else Salomon-Blüggel blijft alleen achter. Zij werkt in die tijd bij de Industrie & Handelsonderneming firma P. Dassen als directrice⁵ aan de Jodenstraat 3 te Maastricht. In haar woning woont sinds begin 1943 een jonge Joodse onderduikster, de 23-jarige Sylvia de Lévier. Zij is daar geplaatst door de 33-jarige Joodse verzetsman Heinz Engers, een Joodse jongen met een persoonsbewijs zonder de gewraakte 'J', die zelf in de Frankenstraat woont.

Op 20 februari 1943, in de vroege middag, slaat het noodlot toe. Else Salomon-Blüggel wordt op haar werk gearresteerd door de pro-Duitse Maastrichtse hoofdagent-rechercheur Rouschop. Hij doet dit samen met agent-rechercheur Jan van den Heuvel, zonder opdracht van de SD. Else Salomon-Blüggel wordt overgebracht naar het hoofdbureau van politie en daar ingesloten. Ze vraagt bij haar insluiting om kleding. Zij weet al dat ze op transport naar Kamp Westerbork zal gaan. Rouschop krijgt toestemming van de SD deze kleding op te halen in haar woning. Samen met Jan van den Heuvel gaat hij op pad.

Kort na de arrestatie van Else verschijnt bij verzetsman Heinz Engers aan de Frankenstraat een onbekend meisje van de fabriek van Dassen. Zij waarschuwt dat Else is gearresteerd. Heinz Engers krijgt van haar de huissleutel van de woning van Else. Engers vraagt het meisje om Sylvia de Lévier, de Joodse onderduikster die nog in de woning was, te waarschuwen en hem te ontmoeten bij de houtzagerij van Severijns aan de Mockstraat te Heer. Maar het wachten bij de houtzagerij duurt Engers toch te lang. Hij gaat alsnog naar de woning van Else en treft daar Sylvia de Lévier. In de woning beramen Engers en De Lévier een plan, maar net op dat moment komen rechercheurs Rouschop en Van den Heuvel binnen. Engers loopt naar de beide rechercheurs en na controle van zijn persoonsbewijs gaat Rouschop naar de slaapkamer van Else om haar kleren te pakken. Hier ontdekt hij Sylvia de Lévier. Hij neemt hen beiden mee naar de SD en levert de jonge mensen uit aan de SD'er H.W. Conrad. Dit ondanks protesten van zijn collega Jan van den Heuvel, die zegt dat ze alleen de opdracht hadden om kleren op te halen en geen mensen. Sylvia de Lévier wordt uiteindelijk op transport naar Kamp Westerbork geplaatst, maar gelukkig overleeft ze de oorlog en keert ze weer terug naar Maastricht.

Van Else Salomon-Blüggel is bekend, dat zij op dag van haar arrestatie, 20 februari 1943, is ingesloten in het huis van bewaring aan de Minderbroedersberg op last van de SD.⁶ Op 6 augustus 1943 wordt zij op transport geplaatst naar de gevangenis van Aken. Van hieruit wordt zij doorgestuurd naar het concentratiekamp Auschwitz. Daar is zij op 6 maart 1944 vermoord.^{7,8}

Uit het NBI dossier blijkt dat de Inspecteur der Directe Belastingen over het jaar 1944 aan Else Salomon-Blüggel een bedrag van FL.30,90 aan 'personele belastingen' heeft opgelegd. Dat was dus toen Gustav en Else al vermoord waren! De erven worden hiermee later geconfronteerd en betalen uiteindelijk onder protest het verschuldigde bedrag.⁹

1 Persoonskaart Gustav Salomon

2 RHCLGAM Gemeentepolitie 20.108B1947box152dossier 172 verklaring getuige N.G.H. Visser

3 Herman van Rens, Vervolgd in Limburg, Maaslandse Monografieën deel 76, Leeuwarden, pagina 212

4 <https://www.oorlogsbronnen.nl/tijdlijn/Gustav-Salomon/01/91865>

5 RHCL gemeente Heer 20.216B inv. -1.755 brief politie aan van burgemeester Thomassen van 11 juli 1940

6 Geschreven notitie afkomstig van het archief van het Rode Kruis uit Den Haag, d.d. 4 januari 2023

7 RHCLGAM Gemeentepolitie 20108B103onderzoekpvRouschop

8 RHCLGAM Gemeentepolitie 20108B1947box158dossier783contraRouschop

9 NBI-dossier 2.09.16.13 inventarisnummer 152644